

Teorie a přístupy v SP 6

PHDR. HANA PAZLAROVÁ, PH.D

Opakování

- Jaký je mechanismus vzniku vazby dítěte na pečující osobu?
- Proč je tato vazba nezbytná pro zdravý vývoj dítěte?
- Co je vnitřní pracovní model?
- Jak typy vazeb u dětí známe?

Typy vazby

Dítě

- Jistá/bezpečná
- Vyhýbavá
- Ambivalentní
- Dezorganizovaná

Rodič

- Bezpečná/autonomní
- Odmítavá
- Zahlcená
- Nevyřešená/obávající se

Teorie intuitivního rodičovství

- Zabývá se tím, jak je rodičovství programováno na straně dospělé osoby, jak se rodiče navazují na dítě (srov. teorie vazby – jak se dítě váže na pečující osobu)
- Rodičovství má instinktivní vrozenou bázi + kulturní modifikace
- Biologické a psychologické rodičovství nemusí být vždy spojeno – náhradní rodinná péče
- Už děti od cca 10 let jsou schopny rodičovského chování

Instinktivní rodičovské chování

- Reakce pozdravení
- Napodobování hlasových a mimických projevů dítěte (tzv.zrcadlení)
- Jednoduché řečové vyjadřování
- Výrazné emoce v mimice a tónu
- Jednoduché dialogy
- Interakční hry

- Rodičovské chování vytváří podmínky pro socializaci a učení

Předpokladem je:

- Jasná, pochopitelná, pomalá stimulace s přestávkami
- Ohled na celkový stav a momentální situaci
- Přizpůsobení se individuálním preferencím dítěte a zájmu
- Zohlednění jevů, které jsou pro dítě významné a uspokojivé

- <https://www.youtube.com/watch?v=x3qkkvg-sJw>

Faktory ovlivňující spuštění rodičovské chování

- Vlastní zkušenost z dětství (příp. traumata)
- Bilance partnerského vztahu
- Vrozená in/dispozice k rodičovskému chování
- Aktuální stres či zdravotní stav (poporodní deprese)

Sladěnost – jak dokáže rodič reagovat na stav a potřeby dítěte x do jaké míry nedokáže = zacyklení chyb

Hanuš Papoušek

- Český pediatr
- Od r. 1970 v Max-Planckově ústavu v Mnichově
- Spolu se svojí ženou Mechthild formuloval TIR

- Jak lze využít teorii instinktivního rodičovství v SP?

Teorie adolescence

Teorie adolescence

- Soubor teorií zabývajících se dospíváním
- Nejčastěji mají psychologický základ, ale berou v potaz i sociální, kulturní, medicínský či historický kontext
- Dříve označení pro poměrně krátké období (15-18 let)

Etapy adolescence

- Časná (11-14) – pubertální změny tělesné i duševní, dosažení reprodukční zralosti, projevy sexuálního pudu, ale i rozvoj abstraktního myšlení
- Střední (15-17) – psychické a sociální změny, potřeba sociálního ocenění a kontaktů, potřeba odlišit se, subkultury
- Pozdní (18-20..) – dosažení právní zletilosti, plánování osobní perspektivy, partnerské vztahy, stabilizace vztahu k sobě samému, přijetí odpovědnosti

- Velký časový rozdíl mezi biologickou a sociální dospělostí
- „vynořující se dospělost“ (emerging adulthood) – 18-25 – získávání zkušeností, přechod do plné dospělosti, ohraničená životní perspektiva
- Dospělost – přijetí dlouhodobých závazků a životní perspektivy

- Dospívající si musí vyzkoušet dostatečný repertoár chování, aby ho mohl postupně optimalizovat a zažít pocit vlastní kompetence a hodnoty
- Je potřeba dostatečná šíře interpersonálních vztahů (kamarádi, partneři, zájmy...) a možnost širokého repertoáru chování i v nečekaných a obtížných situacích (úraz, rozchod, nemoc...)
- Budování mechanismů pro zvládání obtížných situací = podpora nezdolnosti

- Pro pozitivní vývoj dospívajícího je důležité, aby klíčové skupiny
  - 1) nebyly antagonistické (rodina, škola, vrstevníci...),
  - 2) nebyly uzavřené

Koncept nezdolnosti - *resilience*

- Schopnost vyrovnání se a překonání nepříznivých okolností a podmínek
- Procesuální přístup – postupné budování kapacity vnitřních i vnějších zdrojů nezdolnosti

Protektivní faktory nezdolnosti

- Sociabilita
- Inteligence
- Blízký vztah s dospělým
- Důvěra okolí (rodiny) ve schopnosti dospívajícího
- Socioekonomický status
- Školní docházka
- Podpora širší komunity